

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія України

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Біологія і здоров'я людини)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Біологія і здоров'я людини. Географія)**

Кременець - 2025 рік

Тригуба О. В. Географія України [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) / О. В. Тригуба. Кременець, 2025 р.16 с.

Розробник програми: Тригуба О. В., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат сільськогосподарських наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання, протокол № 1 від „1” вересня 2025 року

Завідувач кафедри

О. Кратко

1. Вступ

Дисципліна «Географія України» є нормативною дисципліною, одним з найважливіших курсів серед дисциплін географічного спрямування у підготовці фахівців ОП Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія).

Впродовж семестру вивчення курсу передбачено три змістові модулі «Загальний огляд фізико-географічного положення та геолого-геоморфологічної будови України», «Гідрокліматична та ґрунтово-біогенна характеристика України», «Економічна і соціальна географія України». Підсумковий семестровий контроль – екзамен.

Курс є базовим компонентом теоретичної та практичної підготовки фахівця та зорієнтований на розуміння складових географічної оболонки, географічних процесів, зокрема на території України. Дисципліна має велике значення для формування загальнонаукового географічного світогляду. Географія України відноситься до групи регіональних географічних наук. Освітній компонент включає огляд загальних особливостей природи території України за компонентами і більш детальні характеристики регіональних фізико-географічних одиниць з акцентом на вплив відмінностей природних умов на формування гастрономічної спадщини України. Присвячений вивченню теоретичних та методичних аспектів територіальної організації українського суспільства, характеристиці просторово-часових проявів функціонування окремих галузей господарства країни. Під час вивчення курсу «Географія України» увага приділяється також формуванню важливих загальних та фахових компетенцій бакалавра – навичкам та вмінням планувати та здійснювати дослідження і звітувати про їхні результати, діяти професійно і толерантно в різних природних, соціально-економічних та етнокультурних умовах, зберігаючи природну та культурну спадщину України.

Ключові слова: географія України, фізична географія, соціально-економічна географія, населення України, геополітичний простір, міжнародний поділ праці.

Дисципліна пов'язана з такими компонентами ОПП: «Загальне землезнавство з основами картографії», «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Географія материків та океанів», «Географія світового господарства».

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна	
Модулів – 2	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія і здоров'я людини)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень перший (бакалаврський)	Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
54 год.	80 год.		
		Вид контролю:	
		Екзамен	Екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 % до 60 %

для заочної форми навчання – 11 % до 89 %

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Географія України» є дати здобувачам поглиблені знання про різноманітність природних умов і ресурсів в межах території України, територіальну організацію суспільства України з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків природних, соціальних та економічних процесів і явищ.

Завдання курсу:

- зв'язати в органічне ціле просторові аспекти розвитку господарства держави зі стратегічними напрямками трансформації українського суспільства;
- сформувати у студентів професійні навички та вміння для розв'язання спеціалізованих завдань та практичних проблем у професійній діяльності;
- виховати потребу систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Географія України» здобувачі повинні володіти такими компетентностями:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі освіти, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій та характеризується комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові

- ФК16. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.
- ФК17. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).
- ФК18. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.
- ФК19. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.
- ФК20. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.
- ФК21. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.
- ФК22. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

Результати навчання

- ПР21. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.
- ПР22. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.
- ПР23. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.
- ПР24. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.
- ПР25. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.
- ПР26. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.
- ПР27. Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).
- ПР28. Розуміє глобальні та регіональні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення, секторів і галузей господарства України та світу.
- ПР29. Характеризує і оцінює природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ ТА ГЕОЛОГО- ГЕОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ УКРАЇНИ

Тема 1. Фізико-географічне положення та орографічні складові України

1. Загальні відомості про територію України, її місце серед країн світу і Європи.
2. Основні риси фізико-географічного положення країни. Крайні географічні точки і географічні центри України.
3. Державні кордони України.
4. Орографічні складові території України.

Тема 2. Тектонічна та геологічна будова України

1. Найкрупніші літосферні одиниці в межах України.
2. Структури платформеного типу: Східноєвропейська платформа та Західноєвропейська платформа.
3. Середземноморський рухливий пояс.
4. Антропогенові відклади території України.

Тема 3. Корисні копалини України

1. Класифікація корисних копалин. Паливні корисні копалини.
2. Рудні корисні копалини.
3. Нерудні корисні копалини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ГІДРОКЛІМАТИЧНА ТА ҐРУНТОВО-БІОГЕННА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ

Тема 4. Клімат України

1. Чинники кліматотворення.
2. Елементи клімату.
3. Сезони року.
4. Кліматичне районування.
5. Зміни клімату та їх прояв на території України.

Тема 5. Внутрішні води України

1. Характеристика річкового стоку.
2. Основні річкові басейни.
3. Гідрологічні характеристики річок, гідрохімічний та гідротермічний режим.
4. Озера і болота України.
5. Штучні водойми.
6. Підземні води. Водні ресурси України.

Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України

1. Закономірності поширення ґрунтів в Україні.
2. Ґрунтово-рослинний покрив України.
3. Тваринний світ.

Тема 7. Фізико-географічне районування території України

1. Фізико-географічне районування території України.
2. Зона змішаних лісів (Поліська провінція).
3. Лісостепова зона.
4. Степова зона.
5. Українські Карпати.
6. Кримські гори.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ****Тема 8. Населення України**

1. Загальна характеристика демографічної ситуації.
2. Динаміка чисельності населення України.
3. Шлюбно-сімейна ситуація.
4. Народжуваність населення.
5. Смертність і тривалість життя.

Тема 9. Загальна характеристика господарства України

1. Поняття про господарство та національний господарський комплекс.
2. Міжнародний географічний поділ праці.
3. Галузева структура господарства.
4. Форми суспільної організації виробництва.
5. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розташування промисловості.

5. Структура навчальної дисципліни

2	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль I. Загальний огляд фізико-географічного положення та геолого-геоморфологічної будови України										
Тема 1. Фізико-географічне положення та орографічні складові України	14	2	2		10	12		2		10
Тема 2. Тектонічна та геологічна будова України	4	2	2			10				10
Тема 3. Корисні копалини України	14	2	2		10	10				10
Разом за змістовим модулем I	32	6	6		20	32		2		30
Змістовий модуль II. Гідрокліматична та ґрунтово-біогенна характеристика України										
Тема 4. Клімат України	14	2	2		10	2	2			
Тема 5. Внутрішні води України	14	2	2		10	12		2		10
Тема 6. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України	4	2	2			10				10
Тема 7. Фізико-географічне районування території України.	14	2	2		10	10				10
Разом за змістовим модулем II	46	8	8		30	34	2	2		30
Змістовий модуль III. Економічна і соціальна географія України										
Тема 8. Населення України	4	2	2			12	2			10
Тема 9. Загальна характеристика господарства України	8	2	2		4	12		2		10
Разом за змістовим модулем III	12	4	4		4	24	2	2		20
Усього годин	90	18	18		54	90	4	6		80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фізико-географічне положення і кордони України	2
2.	Геоморфологічна будова України	2
3.	Історія геологічного розвитку та корисні копалини України	2
4.	Кліматичні умови та ресурси України	2
5.	Внутрішні води та водні ресурси України	2
6.	Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ України	2
7.	Природні-комплекси та фізико-географічне районування території України	2
8.	Етногеографія України	2
9.	Вторинний і третинний сектор економіки України (тенденції, проблеми, географія, перспективи).	2
	Разом	18

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання (54 год.):

1. Підготовка до аудиторних занять: 0,5 год. на 1 год. аудиторних занять ($0,5 * 36 \text{ год.} = 18 \text{ год.}$).
2. Підготовка до підсумкового тестування: 1 год. на 1 єврокредит ($1 * 3 = 3 \text{ год.}$).
3. Виконання індивідуального завдання: 6 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 3 год. на частину теми ($3 * 9 = 27 \text{ год.}$).

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання (80 год.):

1. Підготовка до аудиторних занять: 5 год. на 1 год. аудиторних занять ($5 * 10 \text{ год.} = 50 \text{ год.}$).
2. Підготовка до підсумкового тестування: 5 год. на 1 єврокредит ($5 * 3 = 15 \text{ год.}$).
3. Виконання індивідуального завдання: 5 год.
4. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 2,5 год. на частину теми ($2,5 * 4 = 10 \text{ год.}$).

№ з/п	Назва питання	Кількість годин
1.	Орографічні складові території України.	1,4 / 0,5*
2.	Антропогенні відклади території України.	1,4 / 0,5*
3.	Сейсмічність та грязьовий вулканізм.	1,4 / 0,5*
4.	Зміни клімату та їх прояв на території України.	1,4 / 0,5*
5.	Водні ресурси України.	1,4 / 0,5*
6.	Охорона рослинного і тваринного світу в Україні.	1,4 / 0,5*
7.	Лісова і деревообробна промисловість.	1,4 / 0,5*
8.	Географія целюлозно-паперового виробництва, лісохімічне і гідролізне виробництво.	1,4 / 0,5*
9.	Характеристика хімічної промисловості України, її галузева	1,4 / 0,5*

	структура.	
10.	Перспективи нафтохімічної галузі України.	1,4 / 0,5*
11.	Адміністративно-територіальний устрій України.	1,3 / 0,5*
12.	Чорна металургія: райони видобування сировини, галузева і територіальна структура, проблеми і перспективи розвитку.	1,3 / 0,5*
13.	Кольорова металургія: райони видобування сировини, галузева і територіальна структура, проблеми і перспективи розвитку.	1,3 / 0,5*
14.	Продукція паливно-енергетичного комплексу у зовнішній та внутрішній торгівлі.	1,3 / 0,5*
15.	Ресурсозбереження – головний напрям використання природно ресурсного потенціалу	1,3 / 0,5*
16.	Дайте коротку характеристику мінеральним, земельним, водним, лісовим та рекреаційним ресурсам України.	1,3 / 0,5*
17.	Методи економічної оцінки природних умов та ресурсів.	1,3 / 0,5*
18.	Сучасна галузева структура господарства.	1,3 / 0,5*
19.	Територіальна структура господарства.	1,3 / 0,5*
20.	Видатні українські географи й дослідники території України XIX-XX століть	1,3 / 0,5*
	Разом	27 / 10*

Примітка. 1* – заочна форма.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час самостійної роботи та на практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні завдання

1. Туристичні ресурси Тернопільської області.
2. Туристичні ресурси Волинської області.
3. Туристичні ресурси Рівненської області.
4. Туристичні ресурси Івано-Франківської області.
5. Туристичні ресурси Чернівецької області.
6. Туристичні ресурси Закарпатської області.
7. Туристичні ресурси Львівської області.
8. Туристичні ресурси Житомирської області.
9. Туристичні ресурси Київської області.
10. Туристичні ресурси Одеської області.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Макс. к-сть балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану дослідження	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	7 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1 бал
Разом		15 балів

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **15 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	12-15	Відмінно
Достатній	8-11	Добре
Середній	4-7	Задовільно
Низький	0-3	Незадовільно

«Відмінно» відповідає **12-15** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявності) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

«Добре» відповідає **8-11** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

«Задовільно» відповідає **4-7** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в

повному обсязі.

«Незадовільно» відповідає **0-3** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

9. Методи навчання

Лекція, розповідь з елементами бесіди, інструктаж, самонавчання, практична робота, проєкт, лекція-візуалізація, екскурсія.

10. Методи контролю

Усне та письмове опитування, презентація робіт, оцінювання практичних робіт, самостійної роботи, індивідуального завдання, тестовий контроль, екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						ІНДЗ	Тестовий контроль	Сума
Модуль І (45 балів)								
ЗМ І (15 балів)		ЗМ ІІ (20 балів)		ЗМ ІІІ (10 балів)		15	40 балів	100 балів
Т. 1	5	Т. 4	5	Т. 8	5			
Т. 2	5	Т. 5	5	Т. 9	5			
Т. 3	5	Т. 6	5					
		Т. 7	5					

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D		67 – 74	67 – 74	67 – 74
E	Задовільно	60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Підсумкова оцінка розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю та балів, отриманих під час екзамену за накопичувальною системою

Критерії оцінювання результатів складання екзамену

За шкалою ЄКТС	За національною шкалою	За 100бальною шкалою	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
A	Відмінно	90-100	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє глибокі, міцні та системні знання навчально-програмового матеріалу; - володіє теоретичними основами дослідження проблем; - демонструє вміння критично оцінювати окремі нові факти, явища ідеї; - виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.
B	Добре	82-89	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє повні, ґрунтовні знання навчально- програмового матеріалу; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки; - вільно застосовує матеріал у власній аргументації; - при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.
C		75-81	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє ґрунтовні знання навчально- програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; - демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; - при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
D	Задовільно	67-74	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; - виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні, висновки.

E		60-66	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у розумінні основних положень навчального матеріалу; - допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; - не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FХ	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	<ul style="list-style-type: none"> - студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; - має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; - відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; - не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0-34	<ul style="list-style-type: none"> - не відтворює значну частину навчального матеріалу; - не вміє викладати матеріал; - не має уявлення про об'єкт навчання; - не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.

12. Методичне забезпечення

1. Електронні конспекти лекцій.
2. Методичні вказівки до практичних робіт.
3. Презентації в Microsoft Office PowerPoint для супроводу викладання лекційного матеріалу.
4. Методичні матеріали на платформі Moodle.

13. Рекомендована література

Базова

1. Байцар А. Л. Фізична географія України: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с
2. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 688 с.
3. Шищенко П. Г., Гавриленко О. П. Геоєкологія України: підручник. Київ : ДП «Прінт Сервіс», 2017. 494 с.

Допоміжна

1. Багрова І. В., Гетьман О. О., Власюк В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: навч. пос. / за ред. І. В. Багрової. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 384с.
2. Василенко С. Д. Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі. Одеса, 2003. 238 с.
3. Вільні економічні зони: світовий досвід і українська практика: Навчальний посібник / за ред. І. Ю. Сіваченка. Київ: Центр Навчальної літератури, 2004. 488 с.
4. Кузів С. Географія міжнародного туризму: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019.

272 с.

5. Макар Ю. І. Україна у міжнародних організаціях: навч. пос. К.: Професіонал, 2010. 458с.
6. Нажмудінова О. М. Температурні аномалії у жовтні 2023 року в Україні. *Фізична географія та геоморфологія*. 2024. № 47. 1–3 (123–125). С. 7–13.
7. Тимофєєв В. Є., Татарчук О. Г., Мазепа О. В. Характеристика та просторовий розподіл атмосферних опадів у літній сезон на території України та можливості їх довгострокового прогнозу. *Фізична географія та геоморфологія*. 2024. № 47. 1–3 (123–125). С. 32 – 39.

Електронні ресурси

1. Клименко В. Г. Гідрологія України: Навчальний посібник для студентів-географів. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 124 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3785/2/Gidrolog_Ukraine.pdf. (дата звернення 25.08.2025).
2. Науковий журнал «Фізична географія та геоморфологія». URL: <https://phgg.knu.ua/index.php/PhGG> (дата звернення 25.08.2025).
3. Пізнавальний сайт «Географія» – велика кількість корисної пізнавальної та наукової інформації з географії України. URL: http://geoknigi.com/book_view.php?id=783 (дата звернення 25.08.2025).